

บทที่ 2

ความเป็นมาและการสถาปนาราชวงศ์อับบาซียะฮ์

ยุคการก่อตั้ง

ราชวงศ์อับบาซียะฮ์ ผู้ที่สืบเชื้อสายมาจากอับบาต อิบน์ อับดุลมูฏฏอฮิบ ซึ่งเป็นอาของนบี มุฮัมมัด(ﷺ) โดยมีอะลี อิบน์ อับดุลลอฮ์ กิบน์ อัลอับบาต อิบน์ อับดุลมูฏฏอฮิบ เป็นผู้นำและผู้ริเริ่ม ซึ่งในเวลานั้นพวกเขาอาศัยอยู่ในแคว้นอัลญะฮ์มะฮ์ ซึ่งเป็นหมู่บ้านเล็กๆตั้งอยู่บริเวณทะเลเดดซี (Dead Sea) ในประเทศจอร์แดนปัจจุบัน ใกล้กับเมืองอัลอะกอบะฮ์ ในสมัยการปกครองของอัลวะลีด อิบน์ อับดุลมาลิก ในปี ฮ.ศ. 98 เคาะลีฟะฮ์ สุไลมาน อัลอะมะวีเย ได้เชิญอะบูฮาซิม อิบน์ มุฮัมมัด อิบน์ อัลสะนะะฟียะฮ์ ซึ่งเป็นผู้นำชีอะฮ์ กิซานียะฮ์ให้มาพบกับท่าน หลังจากที่ได้พบและทำความรู้จักกับอะบูฮาซิมเป็นเวลาอันสมควรแล้วทำให้ท่านได้รู้จักบุคคลิกและสติปัญญาของอะบูฮาซิมจึงเกิดความรู้สึกเป็นกังวลและไม่สบายใจ ต่อตำแหน่งการเป็นเคาะลีฟะฮ์ของตัวเอง ดังนั้นเคาะลีฟะฮ์สุไลมานจึงได้วางแผนเพื่อที่จะฆ่าอะบูฮาซิม โดยการใส่สารพิษลงในมที่เตรียมไว้ ซึ่งแผนการดังกล่าวได้เป็นไปตามที่วางไว้คือ อะบูฮาซิม ได้กินอาหารที่มีพิษเข้าไปทำให้เขาเกิดความรู้สึกว่าตัวเองกำลังใกล้จะตาย และในขณะที่กำลังเดินทางกลับไปยังที่อาศัยนั้น เขาได้หยุดพักการเดินทางที่เมืองอัลญะฮ์มะฮ์ และได้มอบตำแหน่งอิมามให้กับมุฮัมมัด อิบน์ อะลี อัลอับบาต พร้อมกับแนะนำให้เขารู้จักบรรดานักดาอีย์¹⁶ ที่มาจากเมืองกูฟะฮ์และฝากจดหมายให้บรรดานักดาอีย์เหล่านั้นไว้ด้วย จากนั้นตำแหน่งอิมามจึงเปลี่ยนจากสายตระกูลอะลี อิบน์ อะบีฏอฮ์ไปยังสายตระกูลอะฮ์ลุลบะอ์นอ์อับบาซ ซึ่งมีผู้นำ คือมุฮัมมัด อิบน์ อะลี อิบน์ อับดุลลอฮ์ อิบน์ อับบาต อิบน์ อับดุลมูฏฏอฮิบ (Hasan Ibrahim Hasan, 1983 :10 -13) ในปี ฮ.ศ.100 มุฮัมมัด อิบน์อะลี ได้ก่อตั้งขบวนการเผยแพร่แนวคิดการปกครองของตระกูลอัลอับบาต เพื่อให้ได้รับความสำเร็จในการแผ่ขยายอิสลามจึงได้วางระบบแบบแผนดังนี้

1. จัดตั้งศูนย์กลางการเผยแพร่แนวคิด¹⁷

1.1 เมืองกูฟะฮ์¹⁸ ซึ่งเป็นจุดศูนย์กลางประชาสัมพันธ์ในการเผยแพร่แนวคิดนี้ และได้แต่งตั้ง

16 ดาอีย์ เป็นคำที่มาจากภาษาอาหรับ แปลเป็นภาษาไทยว่า นักเผยแพร่ศาสนาอิสลาม (ผู้วิจัย)

17 หรือ เผยแพร่อุดมการณ์เพื่อโค่นล้มราชวงศ์อุมัยยะฮ์

18 กูฟะฮ์เป็นเมืองหนึ่งอยู่ในประเทศอิรัก สถาปนาในสมัยของเคาะลีฟะฮ์อุมัยร อิบน์ อัลค็อฏฏอบ(ร.ฎ.)ในปี ฮ.ศ. 17 ตรงกับ ค.ศ. 638 ตั้งอยู่ทางตะวันตกของแม่น้ำยูเฟรติส (al-Bakri, 1403/1983/3: 1141-1142)โดยทั่วไปเป็นสถานที่ที่อยู่อาศัยของพวกศุนนีย์สนุนายา " อะฮ์ลุลบะอ์นอ์ " และผู้สนับสนุนลูกหลานของสายตระกูลอาลี อิบน์ อะบีฏอฮ์

มัฆสาเราะฮฺ เป็นเมฆา¹⁹ อะลี อิบน์ อับดุลลอฮฺ เป็นผู้นำการเผยแพร่ ณ เมืองกุฟะฮฺ (Muhammad al-khudri Bek, 2001 : 16)

1.2 แคว้นคูรอซานเป็นแคว้นที่กว้างใหญ่ในทวีปเอเชียซึ่งทิศเหนือและทิศตะวันออกติดกับแม่น้ำโอซุส (Oxus River) และทิศใต้ ติดกับภูเขาฮินดูกูช ส่วนชายแดนติดกับเปอร์เซีย เป็นที่อยู่อาศัยของพวกที่สนับสนุนชีอะฮฺ และได้แต่งตั้งมุฮัมมัด อิบน์ กุไนซี หัยยาน อัล-อ็ฏฏอร และ อะบูอิกริมะฮฺ ซัยยาต อิบน์ คัรฮัม อัลซ็รราช (อะบู มุฮัมมัด อัล-ศอดิก) เป็นผู้นำเพื่อความสำเร็จในการเผยแพร่ในแคว้นนี้ ต่อมาอะบูอิกริมะฮฺได้คัดเลือกและแต่งตั้งหัวหน้านักเผยแพร่ 12 คน เป็นผู้สนับสนุนช่วยในการดำเนินงานผู้นำทั้ง 2 คนนั้นด้วย คือ

1. สุไลมาน อิบน์ กะซีร อัลคอซาฮีย
2. มาลิก อิบน์ อัลไฮษัม อัลคอซาฮีย
3. ฎอลฮะฮฺ อิบน์ ชะริค อัลคอซาฮีย
4. อัมรฺ อะฮฺยูน อิบน์ อัลคอซาฮีย
5. ฮีซา อิบน์ อะฮฺยูน อัลคอซาฮีย
6. กุญดะฮฺ อิบน์ซาบิบ อัลญอฮีย
7. ลาฮีส อิบน์ กุรอซ อัลตะมีมี
8. มุซา อิบน์ กากูบ อัลตะมีมี
9. อะบู ดาวูด คอลิด อิบน์ อิบรอฮีม อัลไซบานีย
10. อะบู อะลี อัลฮัรเวีย ซาบูลู อิบน์ญอห์มาน อัลฮะนะฟี
11. อัลกอซิม อิบน์ ฮิสมาแอล อัลมุตีฮีย
12. อิมรอน อิบน์ ฮิสมาแอล อัล-มุฮ็อบี

หลังจากนั้นได้คัดเลือกบุคคลเป็นสมาชิกแนวหน้าเพื่อดำเนินงานจำนวน 70 คน พวกเขาได้ดำเนินงานอย่างต่อเนื่องจนถึงการสถาปนาในปี ฮ.ศ.132 และได้แต่งตั้งอะบูญะฮฺ อัลมันศูรเป็นเคาะลีฟะฮฺ ท่านแรกของราชวงศ์นี้ (Muhammad al-Khudri bek, 2001 : 16)

2 ขั้นตอนการเผยแพร่ของราชวงศ์อับบาซียะฮฺ

2.1 ขั้นตอนแรกของการเผยแพร่อย่างลับๆ โดยปราศจากอาวุธใด ๆ บรรดานักเผยแพร่ในขั้นนี้ได้ปลอมตัวเป็นพ่อค้าและเป็นผู้แสวงหานูญในขณะเวลาทำพิธีฮัจย์ พวกเขาได้ใช้เวลาในการแผ่ขยายแนวคิดด้วยความอดทนถึง 27 ปี จนถึงปี เริ่มตั้งแต่ปี ฮ.ศ. 100 จนถึงปี ฮ.ศ. 127

¹⁹ เมฆา(Mawia) เป็นคำออกพจนานุกรมในภาษาอาหรับ คำพหูพจน์ คือ อัลมะวาอิลี(AI mawali) หมายถึง ทาส และได้รับการปล่อยเป็นไทอีกครั้ง

กลุ่มอับบาสียะฮ์เริ่มมีการเคลื่อนไหวและขยายบทบาทของตัวเองให้มากขึ้นในสมัยของ อุมัร อับดุลอะซิซ²⁰ ผู้เป็นเคาะลีฟะฮ์ของราชอาณาจักรอุมัยยะฮ์ ซึ่งเป็นช่วงเวลาหรือโอกาสดีของราชวงศ์ อับบาสียะฮ์ที่จะกำเนิดเกิดขึ้นมา นับได้ว่าในยุคนี้เป็นโอกาสของราชวงศ์อับบาสียะฮ์อย่างมาก ที่ได้จัด ขบวนการเคลื่อนไหวพร้อมกับจัดกิจกรรมต่างๆ อย่างลับๆ โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะสถาปนาอาณาจักร อิสลามเป็นของตนเอง

การปกครองในยุคของเคาะลีฟะฮ์ อุมัร อับดุลอะซิซ ประชาชาติมีอิสระในการดำเนินชีวิตประจำวัน อย่างมาก และท่านยังได้สร้างความยุติธรรม ความยำเกรงต่อเอกองค์อัลลอฮ์ ให้เกิดขึ้นต่อประชาชาติทั้ง มวล ในขณะที่เดียวกันเคาะลีฟะฮ์ อุมัร อับดุลอะซิซ พยายามต่อต้านความอธรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นใน ราชอาณาจักร ท่านได้ใช้หลักการ และกฎหมายอิสลามอย่างจริงจัง พร้อมกับสร้างความยุติธรรมเท่าเทียม กัน ประชาชนมีสิทธิที่จะดำเนินกิจกรรมต่างๆ และยังมีจุดยืนเป็นของตัวเองได้แต่ห้ามรวบรวมผู้คนชองสูงม กำลัฆทหารต่อสู้กับรัฐบาลด้วยเหตุนี้กลุ่มอับบาสียะฮ์จึงฉวยโอกาสที่เอื้ออำนวยนี้มาวางแผนอย่างลับๆ ไม่ได้เปิดเผยอย่างชัดเจนให้เป็นที่รู้จักต่อสังคม แต่กลุ่มของอับบาสียะฮ์ใช้ชื่อของฮาซิมเพื่อไม่ให้เกิด ความแตกแยกระหว่างชีอะฮ์ที่สนับสนุนอาลีกับชีอะฮ์ที่สนับสนุนอับบาส ซึ่งทั้งสองฝ่ายนั้นเป็นสายตระกูล ของฮาซิม²¹ ด้วยกันทั้งสองฝ่าย จากนั้นการเคลื่อนไหวของกลุ่มอับบาสียะฮ์ก็ดำเนินการเผยแพร่แนวคิด ต่อไปอย่างไม่หยุดยั้ง (Hasan Ibrahim Hasan, 1983 : 12 13)

2.2 ขั้นตอนการประกาศตัวอย่างชัดเจน ขั้นตอนนี้เริ่มขึ้นในปี ฮ.ศ. 128 หลังจากอะบูมุสลิม อัลคูรอซานียู มีอำนาจในคูรอซาน จนสามารถก่อตั้งอาณาจักรอับบาสียะฮ์ในปี ฮ.ศ. 132 (Ibn Kathir, 1997 : 223)

ในปี ฮ.ศ. 105 บูโกรี อิบน์ มาฮาน ซึ่งเป็นผู้หนึ่งที่มีฐานะร่ำรวยและมีเกียรติ มีอิทธิพลอย่างมาก ในการช่วยเหลือในด้านการเงินและอื่นๆของตระกูลนี้ เขาได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้นำที่เมืองกูพะฮ์แทน มัยสาเราะฮ์ที่เสียชีวิตไป ต่อมาบูโกรี อิบน์ มาฮาน ได้ดำเนินการแผ่ขยายอิสลามด้วยความเข้มแข็งและมี ความสามารถมาก และเมื่อท่านเสียชีวิต ลูกเขยของท่าน คือ ฮัฟเซน อิบน์ สุไลมาน เจ้าของฉายา อะบูชะละมะฮ์ อัลคอลลาล ขึ้นเป็นผู้นำแทน

ในช่วงการแพร่ขยายแนวคิดที่คูรอซานบรรดานักเผยแพร่ของราชวงศ์อับบาสียะฮ์หลายคนถูกจับ และ ถูกทรมาน บางคนก็ถูกฆ่าหรือไม่ก็ถูกเนรเทศออกนอกประเทศ

²⁰ ได้รับตำแหน่งเคาะลีฟะฮ์ คนที่ 9 ในราชวงศ์อุมัยยะฮ์ ที่ดามัสกัส

²¹ ฮาซิม ในที่นี้ คือ ปู่ของท่านหญิงลัยลม์ (رضي الله عنه)

ต่อมาในปีฮ.ศ. 125 มุฮัมหมัด อิบน์ อะลีอัลอับบาต เสียชีวิต ลูกชายชื่ออิบรอฮีม ซึ่งมีฉายา " อัลอิมาม " ก็ได้รับการดำรงตำแหน่งเป็นอิมามต่อไป อิบรอฮีม พยายามสร้างความสัมพันธ์และชักชวนโน้มน้าวกับกลุ่มเยาวชนที่กล้าหาญทั้งหลาย ความพยายามดังกล่าวทำให้อาบูมุสลิม อัลคูรอซาน²² ได้เข้าร่วมกับกลุ่มนักเผยแผ่เหล่านี้ด้วย

ในปี ฮ.ศ.127หลังจากได้เห็นถึงความสำคัญอันแข็งแกร่งและความใฝ่ฝันอันสูงส่งของ อะบูมุสลิม อัลคูรอซานีย์ แล้วทำให้ อิบรอฮีม อัลอิมาม แต่งตั้ง อะบูมุสลิม เป็นผู้นำในการเผยแผ่แนวคิดที่เมืองคูรอซาน จากนั้นอะบูมุสลิม อัลคูรอซานีย์ ถูกส่งไปยังคูรอซานพร้อมกับจดหมายฝากให้ชาวคูรอซานซึ่งข้อความในจดหมายนั้นมีข้อความว่า " ชาวคูรอซานทุกคนต้องภักดีและปฏิบัติตามคำสั่งของอะบูมุสลิม (Ibn Kathir, 1997 : 223)

บุคคลสำคัญในการเคลื่อนไหวระดับแนวหน้าของอับบาสิยะฮ์ก็ได้ปรากฏตัวขึ้นนับตั้งแต่อะบูมุสลิมอัลคูรอซานีย์ได้เริ่มเผยแผ่แนวคิดก่อตั้งอาณาจักรอับบาสิยะฮ์ที่แคว้นคูรอซาน ในปี ฮ.ศ. 129 ก่อนที่ราชวงศ์อุมัยยะฮ์จะสลายลงเพียง 3 ปี แต่ก่อนที่ราชวงศ์อุมัยยะฮ์จะล่มสลายไป บุคคลในตระกูลฮาซิมซึ่งประกอบด้วยกลุ่มลูกหลานของท่านอะลี อิบน์ อะบีฏอลิบ ซึ่งเรียกกันว่า "อัลอะละวีฮีน" และลูกหลานของอับบาต ซึ่งเรียก "อัลอับบาสิฮีน" ได้ประชุมกันขึ้นที่แคว้นฮิญาซ²³ พวกเขาได้ปรึกษานหาวิธีกันถึงวิธีการที่จะกำจัดราชวงศ์อุมัยยะฮ์และคัดเลือกตัวบุคคลที่จะมาดำรงตำแหน่งเคาะลีฟะฮ์แทน ในกรณีที่มีการปฏิบัติเป็นผลสำเร็จ ในที่สุดผู้ที่เข้าร่วมประชุมก็ได้คัดเลือกตัวบุคคลผู้หนึ่งซึ่งร่วมประชุมอยู่ด้วย ชื่อ มุฮัมหมัด อิบน์ อับดุลลอฮ์ อิบน์ อัลหะซัน ซึ่งเป็นบุตรของอัลหะซัน อิบน์ อะลี อิบน์ อะบีฏอลิบให้เป็นผู้ดำรงตำแหน่งเคาะลีฟะฮ์ แต่เมื่อการปฏิบัติประสบผลสำเร็จในภายหลัง บุคคลผู้นี้กลับไม่ได้รับตำแหน่งเคาะลีฟะฮ์ตำแหน่งดังกล่าวกลับไปตกอยู่ที่บุคคลผู้หนึ่งในตระกูลอัลอับบาสิยะฮ์ซึ่งมีชื่อเรียกกันว่า " อะบูอับบาต " เมื่อเหตุการณ์ได้กลับกลายมาเป็นเช่นนี้ พวกอะละวีฮีนจึงได้ลุกขึ้นทำการเรียกร้องและต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งตำแหน่งดังกล่าวนี้ คนแล้วคนเล่าที่พวกเขาได้ลุกขึ้นเรียกร้อง แต่ก็ไม่ได้รับความสำเร็จตรงกันข้ามกลับได้รับการกดขี่ข่มเหงและถูกทำร้ายทารุณตลอดมาดังเช่นที่พวกเขาได้เคยประสบมาแล้วจากอุมัยยะฮ์ ในขณะที่เดียวกันพวกเขาก็ขัดขวางความพยายามของพวกอะละวีฮีนที่ขอตำแหน่งให้แก่กลุ่มตระกูลของตน เหตุการณ์ทั้งหมดขึ้นอยู่กั อะบูมุสลิม อัลคูรอซานีย์ ซึ่งฉวยโอกาสที่เอื้ออำนวยไปปรากฏตัวที่แคว้นคูรอซาน ในขณะที่สถานการณ์ทั่วไปเลวลง เขาได้จุดชนวนความปั่นป่วนขึ้น และปรากฏตัวเป็นปฏิปักษ์ต่อราชวงศ์อุมัยยะฮ์อย่างเปิดเผย ความพยายามของเขาได้รับความสำเร็จ

²² อะบูมุสลิม อัลคูรอซาน เป็นบุคคลสำคัญในการสถาปนาอาณาจักรอับบาสิยะฮ์ มีชื่อเต็มว่า อับดุลเราะห์มัน อิบน์ มุสลิม

²³ แคว้นฮิญาซ อยู่ในประเทศซาอุดีอาระเบีย ปัจจุบันประกอบด้วย มัคกะฮ์ , ญะด็ฮ์ , และมะดีนะฮ์

โดยได้รับความร่วมมือจากพวกอัลมะวะลีย์²⁴ ซึ่งได้พากันหลังไหลเข้ามายังแคว้นคูรอซานทั่วทุกทิศและได้มารวมตัวกันอยู่ที่บ้านอะบูมุสลิมที่แคว้นคูรอซาน เป็นจำนวนถึงหนึ่งแสนคน เพื่อร่วมแผ่ขยายแนวคิดนี้ พวกเขาสามารถแยกแยะบุคคลในตระกูลอุมัยยะฮ์ที่อาศัยอยู่ในแคว้นคูรอซานให้จงเกลียดจงชังราชวงศ์อุมัยยะฮ์ด้วย นอกจากนี้ยังสามารถเกลี้ยกล่อมชาวเยเมนที่อยู่ในแคว้นนั้น ซึ่งเป็นศัตรูต่อราชวงศ์อุมัยยะฮ์อยู่แล้วให้เข้าสมัครพรรคพวกได้ ต่อมาพวกเขาไปรวมตัวกันอยู่ที่ซานเมืองเมอร์ฟ ซึ่งเป็นเมืองหลวงของแคว้นคูรอซาน ในขณะเดียวกัน นัศร อิบน์ ลีฮาบ ข้าราชการของอาณาจักรอุมัยยะฮ์ที่ประจำอยู่ที่แคว้นคูรอซาน ได้ส่งสารไปขอความช่วยเหลือจากท่านเคาะลีฟะฮ์มุฮัมมัด อิบน์ มุฮัมหมัด หลายครั้งแต่ไม่ได้รับความช่วยเหลือแต่อย่างใด ต่อมากองกำลังของทั้งสองฝ่ายได้เข้าทำการต่อสู้กันอย่างดุเดือด ในที่สุดฝ่ายของนัศร อิบน์ ลีฮาบ ก็แตกพ่ายกระเจิงไป และตัวเขาเองได้สิ้นชีวิตลงที่เมืองเมอร์ฟ(Marv)นั่นเอง ฝ่ายของอะบูมุสลิมจึงเข้ายึดเมืองเมอร์ฟ(Marv)ได้สำเร็จ เขาได้กำจัดหัวหน้าเผ่าต่างๆ ที่พยายามจะชิงกันเป็นใหญ่ลงจนหมดสิ้น ชื่อเสียงของอะบูมุสลิมได้โด่งดังขึ้นและเป็นที่รำลึกกันทั่วไป หลังจากนั้นไม่นานบุคคลระดับแนวหน้าของฝ่ายอับบาสิยะฮ์ได้เดินทางมายังเมืองกูพะฮ์ โดยมีผู้เข้าร่วมเดินทางหลายคน เช่น อะบูอับบาตอัลสะฟาฮ์, อะบูญะฮ์ฟัร อัลมันศูร , อับดุลลอฮ์ อิบน์ อะลีอัลอับบาสิยะฮ์ผู้เป็นน้ำของอะบูอับบาต และอะบูญะฮ์ฟัรและอัสฮา อิบน์ มุซา อิบน์ ชะลี อิบน์ อับดุลลอฮ์ อิบน์ อับบาต บุคคลดังกล่าวนี้เป็นบุคคลสำคัญของตระกูลอับบาสิยะฮ์ทั้งสิ้น หลังจากนั้นสองปีต่อมาตระกูลอับบาสิยะฮ์สามารถกำชัยชนะและมีอิทธิพลในเมืองกูพะฮ์ไว้ทั้งหมดอิบน์หุบายเราะฮ์ข้าหลวงราชวงศ์อุมัยยะฮ์ประจำเมืองกูพะฮ์ถูกพวกอับบาสิยะฮ์ตีแตกไปอย่างยับเยินจนต้องถอยทัพไปอยู่ที่เมืองวาสิฏ์ ซึ่งตั้งอยู่ระหว่างเมืองกูพะฮ์กับเมืองบัลเราะฮ์ในภาคใต้ของอิรัก (Abd Allah Ibn 'Ali al-Musnid, 1993 : 65 - 66)

ในต้นปี ฮ.ศ. 132 อะบูสะลามะฮ์ อัลค็อลลาล ได้เข้ายึดเมืองกูพะฮ์ไว้อย่างเด็ดขาด แต่ยังไม่ได้นำเนินการให้สัตยาบันต่อผู้นำของอับบาต จึงทำให้เกิดการสงสัยกันขึ้นว่า อะบูสะลามะฮ์ อาจมีแนวความคิดที่จะเปลี่ยนการให้สัตยาบันในการเป็นเคาะลีฟะฮ์ไปยังพวกอาลาวียีน ในที่สุดพรรคพวกของตระกูลอับบาสิยะฮ์จึงให้ทั้งสองคน คือ อะบูอับบาต และอะบูญะฮ์ฟัร อัลมันศูร ปราบกฏตัวขึ้นต่อหน้าประชาชน และได้มีการให้สัตยาบันกันเป็นทางการ

²⁴ อัลมะวะลีย์ เป็นคำที่มาจากภาษาอาหรับ แปลเป็นไทยว่า ทาสผู้รับใช้ที่ได้รับการปล่อยตัว

ยุคการก่อตั้ง

1 ยุคของอะบูอับบาส อัลสะฟาฮฺ

ในปี ฮ.ศ. 132 (ค.ศ. 750) อะบู อับบาส อัลสะฟาฮฺ ขึ้นครองราชย์ เป็นเคาะลีฟะฮฺท่านแรกของ อาณาจักรอับบาซียะฮฺ ท่านเป็นลูกของมุฮัมหมัด อิบน์ อะลี อิบน์ อับดุลลอฮฺ อิบน์ อัลอับบาส อิบน์ อับดุลมุกฏอิลิบ ท่านได้รับการแต่งตั้งจากพี่ชายของท่าน คือ อิบรอฮีม อัลอิมาม ให้เป็นเคาะลีฟะฮฺ อะบู อับบาส เป็นผู้ทำงานอย่างจริงจังและมีระเบียบวินัยตั้งแต่เริ่มรับหน้าที่ ท่านถูกตั้งฉายาว่า " อัลสะฟาฮฺ " มีความหมายว่า "การนองเลือด" ท่านเป็นผู้ออกคำสั่งให้ฆ่าและสังหารบุคคลสำคัญๆ และผู้อาวุโสในราชวงศ์อุมัยยะฮฺอย่างเหี้ยมโหดที่สุด ถึงแม้ว่าต้องขูดหลุมฝังศพคนที่ตายแล้วก็ตาม แต่ถึงอย่างไรความเหี้ยมโหดที่อะบู อัลอับบาส อัลสะฟาฮฺ ได้กระทำไว้ ก็ยังมีบุคคลผู้หนึ่ง คือ อับดุลเราะมาน เจ้าชายที่เฉลียวฉลาดแห่งวงศ์ตระกูลอุมัยยะฮฺ สามารถหลบหนีออกจากเมืองไปได้ และได้จัดตั้งขบวนการเพื่อวางแผนในการก่อตั้งอาณาจักรอิสลามในประเทศสเปน

ถึงแม้สถานการณ์ภายในจะไม่สงบเรียบร้อยอันเนื่องมาจากกระแสการต่อต้านอะบูอับบาส เพราะความโหดเหี้ยมของเขาก็ตาม แต่การปฏิรูปและการพิชิตดินแดนของท่านก็ยังคงดำเนินต่อไป ท่านได้ก่อตั้งเมืองใหม่ที่มีชื่อว่าฮัมยะฮฺ ขึ้นมาอีกเมืองหนึ่งในอิรักและให้เมืองนี้เป็นเมืองหลวงของราชวงศ์อับบาซียะฮฺ ตำแหน่งเสนาบดีหรือรัฐมนตรีได้ถูกแต่งตั้งขึ้นเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์อิสลามและมีการปฏิรูปการบริหารงานหลายอย่าง การกบฏของพวกฮินดูในแคว้นซินด์ได้ถูกปราบและพื้นที่ที่ได้รับความเสียหายจากการต่อสู้ได้ถูกฟื้นฟูบูรณะให้คนเข้ามาอยู่อาศัยอีกครั้งหนึ่ง

ถึงแม้จะเป็นคนที่ชอบใช้ความรุนแรงและโหดเหี้ยม แต่อะบู อับบาส อัลสะฟาฮฺก็ยังเป็นผู้ปกครองที่ฉลาด ใจกว้างและยังมีจิตใจที่คิดจะช่วยเหลือคนอื่นอยู่บ้าง เขาเกลียดความหุนหาวุ่มเพื่อยศและชีวิตเสเพลแต่ในขณะเดียวกันเขาก็ชอบการศึกษาหาความรู้ (Ibn Kathir, 1997 : 61) อะบู อับบาส อัลสะฟาฮฺ เสียชีวิตในเดือนซุลฮิจญะฮฺ ฮ.ศ. 136

2 ยุคของอะบูญะอฺฟัร อัลมันศูร

อะบูญะอฺฟัร อัลมันศูร น้องชายของอะบู อับบาส อัลสะฟาฮฺ ได้ขึ้นมาสืบทอดอำนาจขึ้นครองราชย์เป็นเคาะลีฟะฮฺ ต่อจากอะบูอับบาส อัลสะฟาฮฺในปี ฮ.ศ.136 (ค.ศ.754) ท่านเป็นผู้ปกครองที่เข้มงวดและเด็ดขาดในการปฏิบัติงานต่างๆ และท่านเป็นผู้รวบรวมรัฐอิสลามให้มีความมั่นคงเข้มแข็ง ท่านไม่เกรงกลัวต่ออำนาจของราชวงศ์อุมัยยะฮฺที่ล่มสลายไปแล้วแต่ที่ท่านกลัว คือ การสูญเสียตำแหน่งเคาะลีฟะฮฺ เพราะสาเหตุ 3 ประการ ดังนี้

1. ความขัดแย้งกับน้ำของท่าน คือ อับดุลลอฮ์ อิบน์ อะลี ซึ่งเป็นแม่ทัพที่เข้มแข็งและเป็นที่เกรงขาม ชื่อเสียงของเขาคือที่รู้จักในวงศ์ตระกูลอับบาซียะฮ์ จากบุคลิกและสติปัญญา อับดุลลอฮ์ อิบน์ อะลี ก็มีความต้องการที่จะครองตำแหน่งเคาะลีฟะฮ์ด้วยเหมือนกัน

2. อะบูญะอ์ฟัร อัลมันศูร ยอมรับว่าอะบูมุสลิมเป็นผู้ที่มีบทบาทอย่างมากในการโค่นล้มอาณาจักรอุมัยยะฮ์ ท่านจึงเห็นว่า อะบูมุสลิมไม่ใช่คนสามัญธรรมดา หากเขายังอยู่อำนาจการปกครองของท่านจะมีอุปสรรคเพราะงานทุกอย่างจะต้องผ่านความเห็นชอบจากอะบูมุสลิมก่อน ด้วยเหตุนี้อะบูญะอ์ฟัร อัลมันศูร จึงเกรงว่าอะบูมุสลิมจะแย่งตำแหน่งนี้ไป

3. อะบูญะอ์ฟัร อัลมันศูร กลัวต่อสายตระกูล อะลี อิบน์ อะบีฏอลิบ ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่มีความใกล้ชิดกับสายตระกูลนี้อย่างมาก แต่ตำแหน่งเคาะลีฟะฮ์ไม่ได้อยู่กับพวกเขา ท่านเกรงว่าหากสายตระกูลนี้เรียกร้องตำแหน่งเคาะลีฟะฮ์ แน่ชอนที่สุดพวกเขามีสิทธิ์อย่างมากที่จะได้รับตำแหน่งนี้

สาเหตุ 3 ประการดังกล่าวทำให้เคาะลีฟะฮ์ อะบูญะอ์ฟัร อัลมันศูร มีความกังวลเกี่ยวกับตำแหน่งเคาะลีฟะฮ์ของท่านที่อาจจะต้องสูญเสียไป ดังนั้นท่านจึงพยายามที่จะขจัดความขัดแย้งดังนี้

1. ในการเผชิญหน้ากับแม่ทัพ อับดุลลอฮ์ อิบน์ อะลี เคาะลีฟะฮ์อะบูญะอ์ฟัร อัลมันศูร ได้ส่งอีซา อิบน์ มูฮอ เพื่อไปเจรจาให้ อับดุลลอฮ์ อิบน์ อาลี ยอมรับความเป็นเคาะลีฟะฮ์ของท่าน แต่อับดุลลอฮ์ อิบน์ อาลี ปฏิเสธไม่ยอมรับ ท่านจึงส่งอะบูมุสลิมเป็นแม่ทัพไปปราบ กองทัพของอับดุลลอฮ์ อิบน์ อะลี เมื่ออะบูมุสลิมไปเผชิญหน้ากับกองทัพของอับดุลลอฮ์ อิบน์ อะลี ที่หมู่บ้านฮารอนโดยอับดุลลอฮ์ อิบน์ อาลี ได้เตรียมตัว และนำทัพจากเมืองฮาม ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวอัลยาซีเราะห์ และ ชาวคูรอซาน พร้อมด้วยอาวูรยูทโรปกครอง เสบียงอาหาร และยังได้เตรียมความพร้อมต่างๆ เมื่อทั้งสองฝ่ายเผชิญหน้ากันจึงเกิดสงครามขึ้นหลายครั้งด้วยกัน สุดท้ายฝ่ายอะบูมุสลิมได้รับชัยชนะสามารถปราบกองทัพของ อับดุลลอฮ์ อิบน์ อะลี ได้อย่างราบคาบ

2. เมื่ออะบูมุสลิมสามารถปราบอับดุลลอฮ์ อิบน์ อะลีแล้ว อะบูญะอ์ฟัร อัลมันศูร จึงวางแผนขั้นที่สองอีกโดยการลวงอะบูมุสลิม อัลคูรอซาน ด้วยการส่งกองกำลังส่วนหนึ่งยึดเอาทรัพย์สินของ อับดุลลอฮ์ อิบน์ อะลี ที่อะบูมุสลิมยึดได้ในสงครามครั้งนั้นกลับเมืองหลวง แล้วลวงดอน อะบูมุสลิม ออกจากการเป็นผู้ปกครองเมืองให้ไปปกครองประเทศฮามและอียิปต์แทน ทำให้อะบูมุสลิมเกิดความไม่พอใจอย่างมากจึงตัดสินใจออกจากเมืองคูรอซาน โดยไม่ฟังคำสั่งของเคาะลีฟะฮ์ อะบูญะอ์ฟัร อัลมันศูร แต่อย่างไร

แต่ อะบูญะอ์ฟัร อัลมันศูร ส่งตัวแทนสองคนไปพบเพื่อเจรจากันสามารถนำอะบูมุสลิมกลับมายังเมืองแบกแดดได้อีกครั้งหนึ่ง ขึ้นต่อมาอะบูญะอ์ฟัร อัลมันศูร ได้อุบายหลอกถามอะบูมุสลิมเกี่ยวกับทรัพย์สินสงครามที่ยึดได้จาก อับดุลลอฮ์ อิบน์ อะลี ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ อะบูมุสลิม เกิดความอ่อนแอ ซึ่งขณะนั้นเคาะลีฟะฮ์ได้ให้ทหารที่ท่านชวนไว้ออกมาฆ่าอะบูมุสลิมจนถึงแก่ชีวิต จากนั้นอำนาจการปกครองของท่านในราชอาณาจักรอับบาซียะฮ์มีความสงบสุขโดยไม่มีผู้ใดต่อต้าน (Ibn Kathir, 1997 : 61)

หลังจากที่สามารถควบคุมการก่อความไม่สงบภายในไว้ได้แล้ว อะบูญะอ์ฟร์ อัลมันศูร ก็มีเวลาพอที่จะอุทิศให้กับการพัฒนาบริหารราชการ และการพิชิตดินแดน โดยยึดนโยบายหลัก 4 ประการในการปกครองประเทศ คือ

1. กำหนดตำแหน่งผู้พิพากษา ให้ตัดสินความอย่างยุติธรรมโดยยึดหลักการอิสลามเป็นบรรทัดฐาน
2. กำหนดตำแหน่งหัวหน้าตำรวจ เพื่อให้ดูแลความสงบเรียบร้อยภายในราชอาณาจักร
3. แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ผู้เก็บภาษีรายได้ ที่มีความซื่อสัตย์และแต่งตั้งด้วยความโปร่งใส
4. แต่งตั้งฝ่ายข่าวให้รายงานความมั่นคงขึ้นตรงต่อท่าน

จากนั้น อะบูญะอ์ฟร์ อัลมันศูร จึงได้ย้ายเมืองหลวงจากคูรอซานไปเมืองแบกแดดซึ่งตั้งอยู่บนฝั่งแม่น้ำไทกริสมาพัฒนาโดยวางแผนอย่างดีจนกระทั่งเมืองนี้ได้กลายเป็นเมืองที่มีความสวยงามอลังการที่สุดในยุคนั้น และเนื่องจากแบกแดดมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมศิลปะและวิทยาการอย่างไม่เคยมีมาก่อน เมืองนี้จึงมีชื่อเสียงขึ้นมาในประวัติศาสตร์ของอารยธรรมและวัฒนธรรมโลก

ใน ฮ.ศ 158 อะบูญะอ์ฟร์ อัลมันศูร ได้เดินทางไปทำฮัจญ์ แต่เขาได้เสียชีวิตลงเสียก่อนในระหว่างการเดินทาง

3 ยุคของอัลมะหะดี

หลังจากอะบูญะอ์ฟร์ อัลมันศูร ลินชีวิตไป มุฮัมหมัด อิบน์ อัลมันศูร อัลมะหะดี ลูกชายของเขาขึ้นมาสืบทอดอำนาจต่อ ในสมัยการปกครองของเคาะลีฟะฮ์ มุฮัมหมัด อัลมะหะดี ก็มีพวกกบฏต่อต้านขึ้นหลายกลุ่มด้วยกัน เช่น

1. กบฏยูซุฟ อัลบรัมากี จากเมืองคูรอซาน ซึ่งไม่พอใจกับการเป็นเคาะลีฟะฮ์ของ มุฮัมหมัด อัลมะหะดี เขาก็เลยเริ่มมีการเคลื่อนไหวและแผ่ขยายแนวคิดไปทั่วทุกสารทิศของเมืองทำให้มีผู้สนับสนุนอย่างมาก จนมีกำลังที่เข้มแข็ง แต่อย่างไรก็ตาม ในการเผชิญหน้ากับกลุ่มกบฏดังกล่าว มุฮัมหมัด อัลมะหะดี ได้ส่ง คือ ยะซีด อิบน์ ฟูรริศ เป็นผู้นำทัพทหารเพื่อไปปราบกบฏดังกล่าว ทั้งสองฝ่ายเกิดปะทะกันอย่างดุเดือด สุดท้ายกบฏยูซุฟ อัลบรัมากี ตกเป็นฝ่ายพ่ายแพ้ จึงถูกจับเป็นเชลยพร้อมๆ กับผู้สนับสนุนและถูกฆ่าจนหมดสิ้น

2. ในปี ฮ.ศ 161 เกิดกบฏต่อต้านขึ้นอีก คือ อัลมุกันนี จากเมืองเมิร์ฟ(Marv)อยู่ในแคว้นคูรอซาน ซึ่งเขาได้นำศาสนาใหม่มาเผยแพร่ การเคลื่อนไหวของเขาได้รับการสนับสนุนจากบรรดาผู้ที่ไม่มีความรู้ทางด้านศาสนาเป็นอย่างมาก แต่อย่างไรก็ตาม ในการเผชิญหน้ากับพวกเขา มุฮัมหมัด อัลมะหะดี

ก็ส่งกองทัพซึ่งนำโดยมุอาซ อิบน์ มุสลิม²⁵ ไปปราบกบฏดังกล่าว การต่อสู้ของทั้งสองฝ่ายเกิดขึ้นหลายครั้ง จนในที่สุด อัลมุกนีอู ก็เป็นฝ่ายพ่ายแพ้

ในยุคของเคาะลีฟะฮ์ มุฮัมหมัด อัลมะหะดี ก็มีการพัฒนาเกิดขึ้นหลายอย่าง เช่น ถนนทุกสายที่ไปสู่ มักกะห์ได้รับการขยายให้กว้างขึ้นมีการสร้างบ้านพักใหม่ๆ ขึ้นหลายหลัง กะอูบะฮ์ มัสยิดนาบาวียุ ที่ มะดีนะฮ์ และมัสยิดญามิอุที่บัลเฆาะฮ์ ได้รับการปรับปรุง และขยายให้กว้างขึ้น มีการสร้างวังใหม่ขึ้นบนฝั่ง แม่น้ำไทกริสและยังได้เพิ่มเติมงานก่อสร้างกรุงแบกแดดให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น จนกลายเป็นเมืองที่ถนนทุกสายของโลกมุ่งสู่กรุงแบกแดดในยุคนั้น นอกจากนั้นเคาะลีฟะฮ์มุฮัมหมัดอัลมะหะดี ยังเป็นผู้ทะนุบำรุงศาสตร์ต่างๆ ทุกสาขา อันได้เจริญรุ่งเรืองในยุคต่อๆ มา แกรนด์เวีย ในยุคนี้อีก ยะห์ยา อัลบรัมากีเย เป็นผู้สนับสนุนงานวรรณกรรมต่างๆยิ่งใหญ่ ในกิจการบริหารทุกด้าน เคาะลีฟะฮ์ มุฮัมหมัด อัลมะหะดีเป็นผู้ที่มีความเฉลียวฉลาด และมีความสามารถจึงนับเป็นผู้บุกเบิกและเริ่มต้นสร้างยุคทองของอารยธรรมอาหรับ กล่าวกันว่า " อัลมันซูร์ สร้างกรุงแบกแดด แต่ อัลมะหะดีได้เลือกคนที่เหมาะสมให้แก่แบกแดด " สุดท้าย เคาะลีฟะฮ์ มุฮัมหมัด อัลมะหะดีเสียชีวิตในเดือนมูฮัรรัม ปี 169 ฮ.ศ. ซึ่งท่านมีอายุได้ 43 ปี (Ibn Kathir ,1997 : 154 -155)

4 ยุคของอัลฮาดิ

หลังจากนั้นลูกชายของอัลมะหะดีที่ชื่อ มูซา อัลฮาดิ ขึ้นมาสืบทอดอำนาจต่อ ท่านเป็นเคาะลีฟะฮ์ที่ดูแลช่วยเหลือประชาชน ทันทที่ขึ้นดำรงตำแหน่งเคาะลีฟะฮ์ ท่านก็ย้ายเจ้าหน้าที่เฝ้าประตูวังไปที่อื่น ทั้งนี้เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าเฝ้าเพื่อขอความช่วยเหลือและแจ้งเรื่องต่างๆได้โดยสะดวก ท่านเป็นคนที่รักความพึงเพื่อพุ่มเพียงแต่ในขณะเดียวกันก็รักในศาสนาเหมือนกับบิดาของท่าน ในเวลานั้นยูเซน อิบน์ อะลี อิบน์ ฮาซัน ซึ่งเป็นสมาชิกอะฮ์ลุลบัยต์คนหนึ่งได้ประกาศตัวเป็นเคาะลีฟะฮ์ที่มะดีนะฮ์ มูซาจึงส่งทหารไปปราบยูเซน อิบน์ อะลีพร้อมกับฆ่าพวกเขาอีกหลายคน อิดริสญาดิคนหนึ่งของเขาสามารถหลบหนีไปยังตะวันตก²⁶(المغرب)และสามารถสถาปนาการปกครองที่เป็นอิสระของตนเองขึ้นที่นั่น

ใน ฮ.ศ. 172 รัฐที่ถูกตั้งขึ้นมาใหม่จึงถูกเรียกว่ารัฐอิดริส หลังจากการลุกขึ้นต่อสู้ของสมาชิกอะฮ์ลุลบัยต์ ในครั้งนั้นแล้ว พวกเขาเจริญก็ก่อกบฏขึ้นมาอีกในยะซีเราะฮ์ แต่ก็ถูกปราบปรามจนราบคาบ ในปี ฮ.ศ. 169 พวกเขาโรมันได้บุกรุกพื้นที่ชายแดนของมุสลิมหลายแห่งด้วยกันและได้ยึดเมืองอะดีชะฮ์

²⁵ ท่านเป็นผู้นำเมืองคูรอซาน

²⁶ ตะวันตก(المغرب) หรือ อัฟริกาเหนือในปัจจุบัน เมื่อก่อนถึง (المغرب) จะครอบคลุมเขตต่างๆดังนี้

1. เขตตะวันตกไกล(المغرب الأدنى) ซึ่งครอบคลุมประเทศลิเบีย และตูนิเซีย
2. เขตตะวันตกกลาง(المغرب الأوسط) ซึ่งครอบคลุมประเทศแอลจีเรีย
3. เขตตะวันตกไกล (المغرب الأقصى) ซึ่งครอบคลุม โมร็อกโคปัจจุบัน

เอาไว้ มุซาจึงส่งทหารไปต่อต้านการบุกรุก กองทหารของพระองค์ไม่เพียงแต่จะปลดปล่อยเมืองได้เท่านั้น แต่ยังสามารถยึดดินแดนของพวกโรมันไบแซนทีนไว้ได้อีกหลายแห่งด้วยกัน เคาะลีฟะฮ์ มุซา อัลดฮาดี เป็น ผู้ปกครองที่ใจกว้าง มีความรู้ หยิ่งในศักดิ์ศรีของตัวเอง กล้าหาญและเด็ดเดี่ยว ท่านเสียชีวิตในปี ค.ศ. 170 (Hasan Ibrahim Hasan , 1983 : 44 - 50)